

Uppskot til 1. útbjóðing fyri tingið í heyst

-Beinanvegin avtala er gjord um landgrunsmarkid fari eg at biðja umsitingina og ráðgevarar okkara um miðvíst at fyrireika uppskot um útbjóðingarøki og treytir, soleiðis at uppskotið kann verða lagt fyri tingið í heyst segði Eyðun Elttor, landsstýrismaður, tá kolvetnisskattalógin varð til 1. viðgerð

JAN MÜLLER

farnu viku var uppskotið til eina kolvetnisskattalóg til 1. viðgerð á tingi. Hóast tingformaðurin, sum setti orðaskiftið, metti uppskotið at vera eitt av teimum størstu málum, sum lagt er fyri tingið, fekk málið ikki so drúga viðgerð, sum onkur kundi ventað. Eftir eina viðgerð, sum vardi í nakrar tímar, varð málið beint í figgjarmáldina.

Hóast málið er eitt skattamál, so hevði eisini Eyðun Elttor, oljumálaráðharri orðið undir viðgerðina.

Tað er annars ein arbeiðsbólkur undir oljuráðleggingarnevndini, ið hevur evnað til uppskotið, sum figgjarmálastýrið hevur lagt seinastu hondina á og sum nú kom á tingborð.

Eyðun Elttor visti á, at hann fór ikki at gera burtúr skattateknisku reglunum í uppskotinum, tí tað hoyrir landsstýrismanninum í figgjarmálum til. Hinvegin vildi hann hyggja at uppskotinum sum ein part av tí regluverki, ið skal verða karnur um eina komandi oljuvinnu við Føroyar. Aðrir partar eru m.a. kolvetnisskattalógin frá fjór og itókiligu treytirnar, ið sambært kolvetnisskattalógina skulu setast í einstøku loyvinu. Eyðun Elttor segði, at tað eisini eigur at verða havt í huga, at føroysk lóggáva sum heild verður at gálða fyri eina komandi oljuvinnu á landgrunninum, t.d. kunnu nevnsast fjarskiftis-lóggávan, reglur um arbeiðsloysi o.a. Landsstýrismaðurin, sum eisini umsitur umhvørvismál, gjørdi í hesum sambandi vart við, at hann um fær dagar vónandi at kunna leggja fram ríkislógaráttmáli um nýggja havumhvørvislóg, har tað m.a. eisini verða reglur av týðningi fyri eina komandi oljuvinnu.

Lágir oljuprísir

Eyðun Elttor segði, at tað tað seinasta tíðina hevur nógv verið gjørt burtúr lágur oljuprísunum - og tað av góðum grundum, tí prísirnir eru søguliga lágir: eitt skifti herfyri var prísurin undir 10 dollarar fyri tunnuna. -Eingin torir rættiliga

at spáa um útlitini, men ein miðalprísur millum 10 - 12 dollarar fyri tunnuna er nevnan órealistiskur fyri 1999 legði hann aftrat.

-Nú kundi onkur kanska hildið, at vit eiga ikki at fara undir oljuvinnu við verandi prísunum - og tað hevur í fjolmiðlunum verið sett spurnartekin við, um áhugi er fyri at leita við Føroyar. Eingin orsök er sáa iva um tað. Grundleggjandi vilja oljufeløg altíð royna at tryggja sær atgongd til framtíðar oljukeldur, og nógv feløg hava longu lagt stóra orku í at kanna føroyska okið. Tí er boðskapur teirra til okkara tann, at tæy - hóast lágu prísirnar - framhaldandi hava áhuga fyri føroyska landgrunninum. Vit skulu minnst til, at áhugamálini hjá oljufeløgum eru ikki stuttsgjøg, tí tæy vita, at prísingondin kann broytast fleiri ferðir, aðrenn talan verður um at framleiða olju við Føroyar segði landsstýrismaðurin, sum afturat tí helt, at tað er ógvuliga vandamikil fyri okkara trúvirlu, um vit geva til kenna, at vit bara eru áhugað í oljuvinnu, tá tað gongst vinnuni væl og prísirnir eru høgir. -Skulu vit gera okkum vón um at fáa oljuvinnu hjá okkara feløgum í Føroyum, mugu vit vísa, at vit eisini spæla við, tá vinnan hevur mótgongd. Nógvlond kappast um feløgurnar hjá oljufeløgum og kunnu felögin ikki rokna við okkum, verða feløgurnar gjørdar aðrastadur. Higar til hava oljufelögin givið tol og til deils borið yvir við okkum, sjálvt um 1. útbjóðingarfur hevur drigið út, men tað er serliga tí tæy vita, at vit orsakað av ógreiðu marknastøðuni ikki hava høv moguleika fyri at bjóða út oki til oljuleitingar. Nú tann forðingin vónandi verður burtur um fáar vikur, eigur einki at vera til hindurs fyri, at 1. útbjóðingarfur verður sett í verk.

-Eg ætli mær tí, segði Eyðun Elttor víðari, beinanvegin avtala er gjord um landgrunsmarkid at biðja umsitingina og ráðgevarar okkara um miðvíst at fyrireika uppskot um útbjóðingarøki og útbjóðingartreytir, soleiðis at uppskotið

kann verða lagt fyri lógtingið til heystar.

Figgjarmálur karmarnir

Um kolvetnisskattalóguppskotið annars segði Eyðun Elttor, at tað víðkar í hovuðsheitum bara galdandi skattareglur til at fæva um virksemi á landgrunninum, men ásetir ikki nakran serskatt á vinning frá oljuvinnu. Hetta hevur einki við lágu oljuprísirnar at gera, men er grundað á ta sannroynd, at oljuráðleggingarnevndin longu í 1997 gjørdi vart við, at spurningurin um serskatt umframt itókilugu loyvistreytirnar ikki kundi víðgerast uttan nevnan kunneika til teigarnar, ið atlanin er at bjóða út. Jarðfrøðiligu metingarnar undantíknar, er skattastigið at rokna millum týðingarmestu víðurskiftini, tá oljufeløg taka avgerð um at gera fløgu í nýggjum oki.

Og landsstýrismaðurin helt fram: -Nú er tað væl kent, at oljuvinnu krevur kapitalsterkar fyrirkur, ið skulu gera óvanliga stórar fløgur, um ein oljuleið skal finnast og gagnnýttast. Hinvegin kann flögan eisini kasta óvanliga stóran vinning av sær. Tá hugað verður um, at talan er um at gagnnýta eitt tilfelgi, sum sambært lóggávuvi er ogn hjá Føroya landi, kann tað tykjast órimligt, at oljufelögin "bara" skulu gjalda 27% í partafelagsskatti. Í sambandi við fyrireikingarnar til 1. útbjóðingarfur fer tí at verða tikið stóða til, um vit skulu skipa okkum við einum serskatti, soleiðis at moguligur ágóði verður býttur meira javnt millum vinnuna og landskassan. Spurningurin um serskatt er tætt knýttur at teimum krøvum, sum annars verða sett oljufelögum, tá loyvi verða latin, t.d. framleiðslu- og viddargjöld, mogulig borin lutteka hjá landsoljufelag o.s.fr.

Mugu velja røttu ambodini frá byrjan

Eyðun Elttor visti á, at lágu prísirnir, ið oljuvinnan er rakt av í løtuni, kunnu medvirka til, at slakast má eitt sindur uppá heildarkrøvini. Ella við øðrum orðum: vit

Eyðun Elttor, landsstýrismaður: -Lágu oljuprísirnar kunnu medvirka til, at slakast má eitt sindur uppá heildarkrøvini

skulu ikki rokna við at kunna áseta persónsskatt, partafelagsskatt, serskatt, framleiðslu- og onnur gjöld, borið landsoljufelag og treytir um brúk av føroyskum tænanstuveitingum alt í einum og sama útbjóðingarfur. -Vit verða helst nøydd at raðfesta okkara nýskild og umráðandi er, at vit frá byrjan velja røttu "ambodini", soleiðis at vit onkursvegna gerast fôr fyri at uppfanga ein part av vinninginum, um hesin einaferð í framtíðini gerst serliga stóur, annaðhvørt tí prísirnir hækka ella tí talan verður um serliga stórar oljuleiðir. Hildið verður, at serskatturin, sonendvi ROR ella rate of return skatturin, sum oljuráðleggingarnevndin umrøður í frágreiðingini "Fyrireikingar til oljuleit", kann verða skikkaður til at tryggja landskassanum sín rættvísar part av tilfeingisrentuni, sjálvt um umstøðurnar broytast. At taka serskattin við frá byrjan hevur eisini tann fyrirmin, at oljufelögin tá kunnu rokna við stabillum skattareglum í fleiri ár fram. Lata vit hinvegin serskattin liggja í sambandi við útbjóðingarfur, er vandi fyri, at skattareglurnar seinni verða broyttar, um tað vísir seg, at vinningurin

hjá oljufelögum verður ógvusligur.

Forkanningar

§ 1 í lógaruppskotinum ásetir, at forkanningarfurkemur undir lógina. Í hesum sambandi upplýsti landsstýrismaðurin, at oljumáladeildin higartil í ár hevur givið tvey loyvi til forkanningar. Í 1998 vóru latin 5 loyvi og vóru tað 5 færri enn í 1997, tá 10 forkanningarfurloeyvi vóru latin. Høvuðsorsokin til hesa gongd er uttan iva, at oljufelögin biða við fleiri kanninum til tæy við vissu vita, nær útbjóðingarfur verður sett í verk. Loyvini eru í gildi í eitt ár, og nógur av loyvunum, sum givin vóru í 1998 fara tí ikki úr gildi fyrr enn seinni í ár.

Hugsandi um, at flestu forkanningarskipini bara eru í føroyskum sjógvum avmarkaðan part av árinum, kunnu vit nevnan rokna við, at tað verða munandi skattainntøkur, sum fara at falla landskassanum í lut orsakað av hesum. Tað er helst eisini neyðugt at minna seg sjálvan á, at tað ikki eru forkanningar og leiting, sum geva sær stóru skattainntøkurnar. Munandi inntøkur spyrjast einans burtúr oljuvinnu, um talan gerst um at framleiða olju ella

gass.

Gongdin higartil

Landsstýrismaðurin fôr eisini aftur í tíðina, tá undirgrundin kom á føroyskar hendur í 1992 og segði, at tá fôr fyrsta oljuráðleggingarnevndin tí verka, m.a. mannað við teimum, sum við stórum heppi høvdu lagað til føroysku argumentini í samráðingunum við danir um undirgrundina. Grundað á tilmaelini hjá oljuráðleggingarnevndini samtykti lógtingið í 1993 eina forkanningarlóg og eina lógtingssamtykt um at lata upp føroyska landgrunnin fyri kanninum og seinni veruligum oljuleitunum og vónandi framleiðslu. Hetta kann av røttum sigast at vera aðalsamtyktin undir føroyskari oljuvinnu higartil, hóast vit seinni hava fingið meira fullgiggjaða kolvetnisslóg og nú eisini skattalóggávu.

-Frá 1992 til 1995, tá figgjarkreppan herjaði, var tað sum um, at oljuvinnan mátti igongd, ongantíð ov skjótt. Tá lat hetta seg ikki gera, tí fortreytirnar vóru ikki uppfyltar, m.a. var landgrunsmarkid ógreitt, neyðuga lóggávan var ikki samtykt og føroyski landgrunnurin var ikki nóg væl kannaður segði landsstýrismaðurin og helt fram: -Nú eru fortreytirnar nærum uppfyltar, og tíðin er komin til at seta leitigina í verk. Leitigarskeiðið kann gerast fleiri ár. Tíðina kunnu vit hósikliga brúka til m.a. at gera skipanir fyri móguligar inntøkur hjá landskassanum, soleiðis sum undanfarna lógtingssamtykti eftir uppskoti frá lógtingssamtyktini Finnboða Isaksyni. Somuleiðis kunnu vit gera nevniar kanningar av, hvørji samfelagsárin kunnu hugsast, um olja verður funnin við Føroyar. Oljuráðleggingarnevndin mælti í síni frágreiðing eisini til, at víðurskifti sum árin á mál, bústaðarfúrskifti v.m. verða nærri kannað. Ein eigur tí at gera sær greitt, at tað ikki verður leitigarskeiðið, ið kollektivt føroyska samfelagsmynstrid - aftur her verður fyrst og fremst talan um broyttingar, um lagnan vil tað soleiðis, at funnar verða olju- og gassleiðir á føroyskum oki.

Eyðun Elttor visti at enda á, at lógtingið í heyst fær móguleika fyri at víðgera spurningin um aðrar figgjarmálur treytir enn tær, sum ásettast verða í hesum uppskotinum um kolvetnisskatt, tí útbjóðingarøki og útbjóðingartreytir, herundir framleiðslu- og viddargjöld, skulu sum kunnugt samtykjað við lógtingsslóg.

-Eg gleði meg til at kunna leggja uppskotið um 1. útbjóðingarfur fyri tingið í heyst og vóni, at vit fáa gott samstarv um komandi oljupolitikkin segði landsstýrismaðurin í oljumálum, tá uppskotið til kolvetnisskattalóg varð til víðgerðar á tingi.